

PREZES
URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW W KATOWICACH

40-024 Katowice, ul. Powstańców 41a

Tel./Fax (0-32) 256-46-96, Tel/Fax (0-32) 255-26-47, Tel. /Fax (0-32) 255-44-04

E-mail: katowice@uokik.gov.pl

Katowice, dn.29.01.2002r.

RKT-561-s-08/01/MF

Decyzja nr RKT- 03/2002

I Na podstawie art. 104 k.p.a. i art. 9 w związku z art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 122, poz. 1319 oraz z 2001r. Nr 110, poz. 1189 i Nr 154, poz. 1800), po rozpatrzeniu sprawy wszczętej na wniosek z dnia 31.07.2001r., uzupełniony pismem z dnia 02.08.2001r., wniesiony przez Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Gliwicach, w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów **uznaje się**, że działania Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji S.A. w Knurowie, stanowią praktykę ograniczającą konkurencję i nakazuje się temu przedsiębiorcy zaniechanie stosowania w/w praktyki, polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku poprzez narzucanie odbiorcom z terenu Gminy Gierałtowice nadmiernie wygórowanych cen za dostarczoną wodę.

II Na podstawie art. 104 k.p.a. i art. 11 ust. 1 w związku z art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 122, poz. 1319 oraz z 2001r. Nr 110, poz. 1189 i Nr 154, poz. 1800), po rozpatrzeniu sprawy wszczętej na wniosek z dnia 31.07.2001r., uzupełniony pismem z dnia 02.08.2001r., wniesiony przez Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Gliwicach, w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów **nie stwierdza się** stosowania przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A. w Knurowie praktyki ograniczającej konkurencję polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku poprzez narzucanie odbiorcom z terenu Gminy Knurów nadmiernie wygórowanych cen za odprowadzanie ścieków.

III Na podstawie art. 104 k.p.a. i art. 11 ust. 1 w związku z art. 8 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 122, poz. 1319 oraz z 2001r. Nr 110, poz. 1189 i Nr 154, poz. 1800), po rozpatrzeniu sprawy wszczętej na wniosek z dnia 31.07.2001r., uzupełniony pismem z dnia 02.08.2001r., wniesiony przez Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Gliwicach, w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów **nie stwierdza się** stosowania przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A. w Knurowie praktyki ograniczającej konkurencję polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku poprzez stosowanie w podobnych umowach z osobami trzecimi niejednorodnych warunków umów stwarzających tym osobom zróżnicowane warunki konkurencji w ten sposób, że PWiK S.A. w Knurowie wprowadziło nowe zróżnicowane stawki za sprzedaż wody oraz wprowadziło zróżnicowane opłaty stałe od wodomierzy.

IV Na podstawie art. 104 k.p.a. oraz art. 101 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2000r. Nr 122, poz. 131 oraz z 2001r. Nr 110, poz. 1189 i Nr 154, poz. 1800), po rozpatrzeniu sprawy wszczętej na wniosek z dnia 31.07.2001r., uzupełniony pismem z dnia 02.08.2001r., wniesiony przez Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Gliwicach w związku z dopuszczeniem się naruszenia zakazu określonego w art. 8 ust. 2 pkt 1 w/w ustawy, w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów **nakłada się** na Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji

S.A. w Knurowie karę pieniężną w wysokości 10 565,7 PLN (słownie: dziesięć tysięcy pięćset sześćdziesiąt pięć złotych siedemdziesiąt groszy), co stanowi równowartość 3000 euro, płatną do Budżetu Państwa.

V Na podstawie art. 75 w związku z art. 70 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 122, poz. 1319 oraz z 2001r. Nr 110, poz. 1189 i Nr 154, poz. 1800) w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów postanawia się wzajemnie znieść koszty postępowania.

Uzasadnienie

Do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Katowicach w dniu 2.08.2001r. wpłynął wniosek Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Gliwicach (zwanego dalej Rzecznikiem) o wszczęcie postępowania antymonopolowego przeciwko Przedsiębiorstwu Wodociągów i Kanalizacji S.A. w Knurowie (zwanym dalej Dostawcą). W uzasadnieniu (karty nr 1-3) Rzecznik stwierdził, że otrzymał skargi od mieszkańców Gmin Knurów i Gierałtówice na rażąco wysokie i nieuzasadnione podwyżki cen za dostarczoną wodę i odprowadzanie ścieków wprowadzonych przez Dostawcę z dniem 1.05.2001r. Opłata za odprowadzanie ścieków w Knurowie wzrosła z 1,25 PLN/m³ do 2,35 PLN/m³, czyli o 88 %. W związku z tym, że średnioroczny wzrost cen towarów i usług w 2000r. wyniósł 10,1 %, zdaniem Rzecznika cena za odprowadzanie ścieków w Knurowie jest ceną nadmiernie wygórowaną i wynika z nadużywania pozycji dominującej przez Dostawcę na rynku. Ponadto od 1.05.2001r. Dostawca wprowadził opłaty stałe od wodomierza w wysokości 6 PLN w Gminie Gierałtówice, a w Gminie Knurów wysokość tej opłaty uzależnił od średnicy wodomierza. Wnioskodawca wskazał na brak informacji w oparciu o jakie przesłanki i zasady nowa opłata została wprowadzona.

Dostawca stosuje zróżnicowane ceny za dostarczoną wodę, która to cena w Gierałtówicach wynosi 3,62 PLN/m³, a w Knurowie 2,85 PLN/m³. Zdaniem Rzecznika z powyższego wynika wniosek, że cena pobierana od odbiorców z terenu Gierałtówic jest nadmiernie wygórowana, co potwierdza porównanie z cenami pobieranymi przez PWiK w Gliwicach.

W dniu 6.08.2001r. do organu antymonopolowego wpłynęło uzupełnienie wniosku o wszczęcie postępowania w przedmiocie wprowadzenia na terenie Gierałtówic i Knurowa opłaty stałej od wodomierza (karty nr 5 i 6).

Rzecznik podniósł, że zgodnie z Regulaminem Zasad Korzystania z Usług w Zakresie Dostawy Wody i Odbioru Ścieków w PWiK S.A. w Knurowie, Dostawca ma obowiązek zamontować wodomierz na przyłączy przed zaworem głównym na swój koszt. Ponadto jest zobowiązany zapewnić prawidłowe utrzymanie wodomierza, jego wymianę oraz naprawę, a także dokonywać kontroli funkcjonowania wodomierzy i ich legalizacji na swój koszt. W związku z w/w zapisami, zdaniem Rzecznika, brak jest podstaw do pobierania od odbiorców opłat stałych od wodomierza. Potwierdzenie tego znajduje się również we wzorcu umownym o dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków stosowanym przez Dostawcę, zgodnie z którym do jego obowiązków należy utrzymanie i eksploatacja urządzeń zaopatrzenia w wodę do punktu podziału własności określonego w umowie tj. zaworu głównego za wodomierzem. W związku z tym, że wodomierz stanowi własność Dostawcy to na nim ciąży obowiązek jego utrzymania i eksploatacji i nie ma on prawa pobierać z tego tytułu dodatkowych opłat od odbiorców.

W związku z wnioskiem Rzecznika organ antymonopolowy wszczął postępowanie antymonopolowe pod zarzutem naruszenia przez Dostawcę art. 8 ust. 2 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 122, poz. 1319) – zwanej dalej ustawą antymonopolową (karty nr 13-16).

W ustosunkowaniu się do wniosku o wszczęcie postępowania antymonopolowego oraz w toku postępowania (karty nr 17 – 18, 32 – 35, 41 – 47) Dostawca stwierdził, że cena z tytułu

odbioru ścieków wzrosła gwałtownie dlatego, że dotychczasowe koszty odbioru i oczyszczania ścieków były pokrywane przychodami ze sprzedaży wody oraz tym, iż w wyniku modernizacji oczyszczalni i wybudowania systemu kolektorów wzrosła o ponad 100 % ilość ścieków oczyszczanych. Nakłada się na to znaczny koszt amortyzacji nowo wybudowanych obiektów i urządzeń służących do transportu i oczyszczania ścieków. Dokonane przez Rzecznika porównanie wysokości opłat w poszczególnych miastach jest nieuzasadnione, ponieważ koszt świadczenia usług w tych miastach jest zróżnicowany. Wynika to z różnych kosztów pozyskania wody, długości i jakości sieci i obiektów, ilości odbiorców, obszaru działania, proporcji ścieków oczyszczonych i nieoczyszczonych itp.

Dostawca prowadzi swoją działalność gospodarczą ze stratą i uzyskiwane przychody w postaci opłaty za wodę i ścieki oraz opłaty stałej nie pokrywają wszystkich kosztów związanych z realizacją tych usług.

Ustosunkowując się do zarzutu pobierania opłaty stałej Dostawca wskazał, że jej wprowadzenie jest zgodne ze „Standardami regulacji ekonomicznych dostępności usług oraz metodologii ustalania opłat w sektorze wodociągowo – kanalizacyjnym”. Opłata stała nie dotyczy wyłącznie kosztów stałych związanych bezpośrednio z samym wodomierzem. Jej celem jest pokrycie części kosztów stałych, jakie ponosi Dostawca z obsługą danego odbiorcy niezależnych od ilości zakupionej przez niego wody takich, jak np. koszt dojazdu inkasenta do odbiorcy i jego wynagrodzenie, koszt wystawienia faktury, koszty księgowania rozliczeń z odbiorcami, koszt utrzymywania stałego ciśnienia w sieci. Dostawca wprowadzając opłatę stałą w Knurowie zróżnicował jej wysokość w zależności od średnicy wodomierza biorąc pod uwagę fakt, że w mieście istnieje wielu odbiorców zbiorowych (spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, zakłady przemysłowe). Koszty ponoszone przy obsłudze takich odbiorców są wyższe niż koszty obsługi odbiorcy indywidualnego. W Gminie Gierałtowiec nie wprowadzono takiego zróżnicowania, gdyż tam odbiorcy zbiorowi praktycznie nie występują.

W konkluzji Dostawca stwierdził, że wysokość opłat począwszy od 1.05.2001r. nie jest nadmiernie wygórowana i nie wynika z nadużywania dominującej pozycji na rynku. Wynika jedynie z konieczności pokrycia kosztów zakupu i doprowadzenia wody dla mieszkańców Knurowa i Gierałtowiec oraz kosztów odprowadzania i oczyszczania ścieków w Knurowie.

W oparciu o zgromadzony materiał dowodowy organ antymonopolowy ustalił następujący stan faktyczny.

Zgodnie z § 5 Statutu Dostawcy przedmiotem jego działalności jest m.in. zakup, produkcja i sprzedaż wody pitnej i przemysłowej, odbiór i oczyszczanie ścieków, zapewnienie ciągłości dostaw wody i odbioru ścieków na terenie działalności oraz prowadzenie konserwacji, remontów i modernizacji infrastruktury technicznej służącej prowadzeniu ekologicznej i racjonalnej gospodarki zasobami wód na obszarze działalności (karty nr 58-70). Obecnie Dostawca prowadzi działalność gospodarczą polegającą na dostawie wody do odbiorców z terenu Gmin Knurów i Gierałtowiec oraz odprowadzaniu i oczyszczaniu ścieków z terenu Gminy Knurów.

Ceny za świadczenie w/w usług w latach 2000 –2001 kształtowały się następująco (karty nr 76 – 77):

Gmina Gierałtowiec – cena wody:

Od 1.01.2000r. – do 30.04.2000r. – 2,75 PLN/m³ (netto); 2,94 PLN/m³ (brutto)

Od 1.05.2000r. – do 30.04.2001r. – 3,00 PLN/m³ (netto); 3,21 PLN/m³ (brutto)

Od 1.05.2001r. – 3,62 PLN/m³ (netto); 3,87 PLN/m³ (brutto)

Miesięczna opłata stała:

Od-1.01.2001r. – do 30.04.2001r. – 4 PLN (netto); 4,28 PLN (brutto)

Od 1.05.2001r. – 6 PLN netto; 6,42 PLN (brutto)

Gmina Knurów:

Cena wody:

Od 1.01.2000r. – do 30.04.2000r. – 2,75 PLN/m³ (netto); 2,94 PLN/m³ (brutto)

Od 1.05.2000r. – do 30.04.2001r. – 2,75 PLN/m³ (netto); 2,94 PLN/m³ (brutto)

Od 1.05.2001r. – 2,85 PLN/m³ (netto); 3,05 PLN/m³ (brutto)

Miesięczna opłata stała:

Od 1.05.2001r. – od 2,40 PLN (netto); 2,57 PLN (brutto) do 64 PLN (netto); 68,48 PLN (brutto) w zależności od średnicy wodomierza.

Cena za odprowadzanie ścieków:

Od 1.01.2000r. – do 30.04.2000r. – 1,25 PLN/m³ (netto); 1,34 PLN/m³ (brutto)

Od 1.05.2000r. – do 31.12.2000r. – 1,50 PLN/m³ (netto); 1,61 PLN/m³ (brutto)

Od 1.01.2001r. – do 30.04.2001r. – 1,64 PLN/m³ (netto); 1,75 PLN/m³ (brutto)

Od 1.05.2001r. – 2,35 PLN/m³ (netto); 2,51 PLN/m³ (brutto)

Ceny sprzedaży wody i odbioru ścieków zgodnie ze statutem zatwierdzone są przez Radę Nadzorczą Dostawcy, nie jest on w tym zakresie związany uchwałami organów gmin, w których prowadzi działalność gospodarczą.

Dostawca przy ustalaniu cen za swoje usługi korzystał z opracowanych przez Urząd Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast „Standardów regulacji ekonomicznych, dostępności usług oraz metodologii ustalania opłat w sektorze wodociągowo – kanalizacyjnym”. Stąd też dokonano podziału odbiorców na 2 grupy: z terenu Gminy Knurów i z terenu Gminy Gierałtowice oraz zaczęto pobierać od odbiorców opłatę stałą (karty nr 41 i 77).

W sytuacji, gdyby Dostawca zrezygnował z pobierania od odbiorców opłaty stałej i pobierał wyłącznie od odbiorców opłatę za 1m³ wody, to wówczas cena wyniosłaby w Gierałtowicach 4,26 PLN/m³, a w Knurowie 2,86 PLN/m³ (karta nr 33).

W toku postępowania organ antymonopolowy ustalił, że straty wody na sieciach wodociągowych Dostawcy w latach 1997-2001 kształtowały się następująco (karta nr 34):

Gmina Gierałtowice: 1997r. – 72%, 1998r. – 53%, 1999r. - 46%, 2000r. – 49%, 2001r. – 49%.

Gmina Knurów: 1997r. – 45 %, 1998r. – 25%, 1999r. - 15%, 2000r. – 20%, 2001r. – 16%.

Koszt w/w strat wliczany jest w koszty stanowiące podstawę do ustalenia cen za wodę. W latach 1997-2001 wymienione zostało w Gminie Gierałtowice około 1984 mb sieci wodociągowej. Długość całej sieci wodociągowej w tej Gminie wynosi około 60 km. Wymieniono więc około 3,3 % sieci.

W ramach działalności prowadzonej przez Dostawcę, rentowne jest tylko świadczenie usług w zakresie dostaw wody dla odbiorców w Knurowie. Wpływy z uiszczanej przez tych odbiorców ceny za 1m³ wody i wpływy z opłaty stałej zapewniają całkowite pokrycie niezbędnych przychodów i przynoszą zysk. Działalność w zakresie odprowadzania ścieków z obszaru Knurowa oraz dostawy wody w Gierałtowicach jest deficytowa. Stąd też dochodzi do tzw. subsydiowania skrośnego, polegającego na przeznaczaniu zysków z jednej działalności na pokrycie strat w innych dziedzinach.

Z kalkulacji przekazanej przez Dostawcę wynika, że planowany koszt odprowadzania 1 m³ ścieków w 2001r. wynosił 3,62 PLN/m³.

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Katowicach przeprowadził badanie rynku przedsiębiorstw wodociągowych działających na obszarach występowania szkód górniczych w zakresie pobieranych przez nie opłat za dostarczoną wodę i odprowadzane ścieki oraz wysokości strat na sieciach wodociągowych (sygn. akt RKT-4003/08/01/MF). Badaniem objęto Gminy wiejskie zbliżone liczbą mieszkańców do Gminy Gierałtowice, które znajdują się w wykazie gmin górniczych stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 lutego 2001r. w sprawie wykazu gmin górniczych

(Dz.U. Nr 16, poz. 170). Informacje zgromadzone w w/w postępowaniu zostały zaliczone w poczet dowodów w niniejszej sprawie (karty nr 74 - 75).

Ze zgromadzonego materiału wynika, że średnia cena za 1m³ wody netto w badanych gminach wynosi 2,72 PLN/m³, przy czym cena najniższa wynosi 2,40 PLN/m³, a najwyższa 3,10 PLN/m³. Połowa z badanych przedsiębiorców oprócz pobierania opłaty za 1m³ wody pobiera również opłatę stałą, której wysokość wynosi od 2 do 5 PLN. Przedsiębiorcy podali również informacje, jak kształtowałaby się cena 1m³ wody w sytuacji, gdyby nie pobierano opłaty stałej. W oparciu o przedstawione dane organ antymonopolowy ustalił, że średnia cena 1m³ wody netto kształtuje się wówczas na poziomie 2,84 PLN/m³, przy czym najniższa wynosi 2,40 PLN/m³, a najwyższa 3,10 PLN/m³.

Odnosnie strat wody na sieciach wodociągowych to średnie ich wartości w badanych gminach przedstawiają się następująco:

1997r. – 24,78 %, 1998r. – 28,89%, 1999r. – 25,47%, 2000r. – 27,45%, 2001r. – 28,5%.

Spośród 13 przedsiębiorstw wodociągowych tylko w 3 przypadkach straty wody w znaczny sposób przekraczają 30%, w pozostałych zaś przypadkach mieszczą się w przedziale 20-30%. W większości przypadków (9 przedsiębiorstw) koszty strat wody są wliczane w koszty dostawy wody stanowiące podstawę ustalenia kosztów jednostkowych.

W 1 z gmin koszty strat w 66% pokrywają odbiorcy, a w 34% finansuje gmina. W 2 gminach koszty strat nie są wliczane w cenę wody.

Wymiana sieci wodociągowej w poszczególnych gminach w latach 1997-2001 wyniosła od 1,5% do 31,4% ogólnej ich długości, przy czym średnio wyniosła 11,84% w w/w okresie.

W oparciu o ustalony w niniejszym postępowaniu stan faktyczny organ antymonopolowy zważył co następuje.

Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów działania organu antymonopolowego mające na celu ochronę interesów konsumentów i przedsiębiorców podejmowane są w interesie publicznym. Interes publiczny w postępowaniu administracyjnym nie jest pojęciem jednolitym i stałym. W każdej sprawie powinien on być ustalany i konkretyzowany. Organ antymonopolowy powinien być w toku postępowania i przy wydawaniu decyzji rzecznikiem tego interesu, albowiem wynika to z jego zadań w strukturze administracji publicznej – art. 7 K.p.a. Publiczny znaczy dotyczący ogółu, dostrzeżony przez nie określoną z góry liczbę osób. Naruszenie tego interesu może mieć miejsce, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą antymonopolową dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, jak i wtedy, gdy działania te wywołują inne niekorzystne zjawiska. Stąd też, podstawą do zastosowania przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przepisów ustawy antymonopolowej winno być uprzednie stwierdzenie, że został naruszony interes publicznoprawny, a nie interes jednostki, czy też grupy.

Stosowanie przez Dostawcę praktyk ograniczających konkurencję zarzucane przez Rzecznika, odnosi się do wszystkich kontrahentów Dostawcy, którym dostarcza on wodę i od których odbiera ścieki. Praktyki ograniczające konkurencję będące przedmiotem oceny w niniejszym postępowaniu nie są ograniczone do poszczególnych jednostek lub do ich grupy, ale do wszystkich kontrahentów Dostawcy, czyli do ogółu kontrahentów.

Ponadto jak wyżej wskazano ustawa antymonopolowa określa cel przyjęty w jej regulacji, jakim jest zapewnienie rozwoju konkurencji, ochrony przedsiębiorców narażonych na stosowanie praktyk ograniczających konkurencję oraz ochrona interesów konsumentów. Tak określony cel ustawy wskazuje na jej publicznoprawny charakter. Ustawa znajduje zastosowanie wówczas, gdy zagrożony lub naruszony jest interes publiczny, polegający na zapewnieniu właściwych warunków funkcjonowania rynku gospodarczego. Naruszenie przez przedsiębiorcę zakazu nadużywania pozycji dominującej zawartego w ustawie antymonopolowej związane jest więc z naruszeniem interesu publicznoprawnego. Należy

podkreślić, że znaczną część kontrahentów Dostawcy stanowią odbiorcy indywidualni – konsumenci, których siła oddziaływania na kształt stosunku łączącego ich z podmiotem zajmującym pozycję dominującą na rynku jest niewielka. Ochrona ich praw jest jednym z głównych celów ustawy antymonopolowej.

Tak więc, w świetle powyższych wywodów, w niniejszym postępowaniu mamy do czynienia z naruszeniem interesu publicznoprawnego przez Spółkę, co uzasadnia ocenę jej zachowania na rynku w świetle przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Dla stwierdzenia stosowania przez przedsiębiorcę praktyki ograniczającej konkurencję z art. 8 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów niezbędne jest ustalenie, iż posiada on na rynku pozycję dominującą.

Definicję legalną pozycji dominującej zawiera zapis art. 4 pkt 9 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów. Przez pozycję dominującą rozumie się pozycję przedsiębiorcy, która umożliwia mu zapobieganie skutecznej konkurencji na rynku właściwym przez stworzenie mu możliwości działania w znacznym zakresie niezależnie od konkurentów, kontrahentów oraz konsumentów; domniemywa się, że przedsiębiorca ma pozycję dominującą, jeżeli jego udział w rynku przekracza 40%. W sprawie będącej przedmiotem niniejszego postępowania ustalono, że Dostawca zajmuje pozycję dominującą na rynku dostaw wody i odprowadzania ścieków w Gminie Knurów oraz zajmuje pozycję dominującą na rynku dostaw wody w Gminie Gierałtowie. Jest tzw. monopolistą naturalnym, co wynika z faktu sieciowego charakteru urządzeń służących do dostarczania wody i odprowadzania ścieków. Tak więc Dostawca podlega wszystkim ograniczeniom wynikającym z ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Dostawca prowadzi działalność polegającą na dostarczaniu wody na dwóch rynkach tj. na rynku dostawy wody w Gierałtowicach i Knurowie. Koszty prowadzenia działalności w obydwu gminach różnią się. Gmina Gierałtowie jest gminą wiejską, gdzie w ogromnej większości występują odbiorcy indywidualni, natomiast Knurów jest gminą miejską, w której występuje wielu odbiorców instytucjonalnych. Stosunek długości sieci do sprzedanej z niej wody jest daleko bardziej niekorzystny w Gierałtowicach niż w Knurowie. Z 1 kilometra sieci w Knurowie Dostawca sprzedaje 24000 m³/rok, a w Gierałtowicach 5000 m³/rok. Stąd też należało wyodrębnić dwa rynki właściwe na których Dostawca prowadzi działalność w zakresie dostaw wody.

Pierwszą zarzucaną Dostawcy praktyką ograniczającą konkurencję jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku poprzez narzucanie odbiorcom z terenu Gminy Gierałtowie nadmiernie wygórowanych cen za dostarczoną wodę.

Stosownie do zapisu art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów praktyką ograniczającą konkurencję jest nadużywanie pozycji dominującej polegające na bezpośrednim lub pośrednim narzucaniu nieuczciwych cen, w tym cen nadmiernie wygórowanych. W świetle postawionego zarzutu z art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy należało zatem ustalić, czy w okolicznościach sprawy miało miejsce narzucanie ceny kontrahentom oraz czy cena jest nadmiernie wygórowana.

Jak wskazano powyżej Dostawca zajmuje pozycję dominującą na rynku.

Jeżeli chodzi o narzucanie ceny działanie to cechuje się jednostronnością i przymusem towarzyszącym jego wykonywaniu. Cena narzucana jest dzięki zajmowaniu przez danego przedsiębiorcę pozycji dominującej na rynku i wykorzystywaniu jej w związku z posiadaną siłą rynkową. W niniejszej sprawie Dostawca dysponuje potencjałem niezbędnym do narzucenia swoim kontrahentom cen za świadczone usługi. Dysponowanie siłą rynkową umożliwiającą narzucanie warunków umów nie przesądza, że z takim narzuceniem mamy do czynienia w każdym z przypadków. W niniejszej sprawie wysokość cen pobieranych przez Dostawcę ustalana jest w drodze uchwał jego organów. Zgodnie z § 10 wzorca umownego stosowanego przez Dostawcę (karta nr 80) zmiana wysokości opłat za wodę następuje bez wypowiedzenia warunków umowy. O zmianie tej Dostawca jest zobowiązany powiadomić zainteresowanych w sposób zwyczajowo przyjęty. W związku z powyższym, ceny pobierane

przez Dostawcę w żaden sposób nie są konsultowane i uzgadniane z jego kontrahentami. Dlatego też należy uznać, że ceny pobierane przez Dostawcę od kontrahentów są im narzucane, gdyż nie mają oni żadnego wpływu na ich wysokość.

Przez cenę nadmiernie wygórowaną w rozumieniu art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów można rozumieć cenę narzuconą nabywcy przez podmiot dominujący, z racji posiadanej siły rynkowej rażąco zawyżoną w stosunku do wartości świadczenia. Taka cena istotnie narusza zasadę ekwiwalentności świadczeń uczestników umowy.

Wymieniony przepis chroni nabywcę przed pobieraniem od niego zawyżonych cen w warunkach braku konkurencji na rynku. Orzecznictwo antymonopolowe przy ocenie kryteriów ceny nadmiernie wygórowanej odchodzi od analizy kosztowej, obarczonej w dużej mierze uwarunkowaniami subiektywnymi danego podmiotu gospodarczego, na rzecz bardziej obiektywnych kryteriów porównawczych z cenami stosowanymi przez potencjalnych konkurentów. Podmiot o pozycji dominującej ma możliwość wkalkulowania do stosowanych cen trudnych do udowodnienia kosztów działalności, dlatego też w praktyce orzeczniczej odchodzi się od kryteriów kosztowych na rzecz kryteriów porównawczych, które mają charakter obiektywny. Wspomniane kryteria wartościujące przyczyniają się do konfrontowania stosowanych przez podmiot dominujący cen z podmiotami przodującymi w danej dziedzinie na innych podobnych rynkach.

Organ antymonopolowy zastosował w niniejszym postępowaniu kryterium porównawcze w odniesieniu do cen na innych rynkach lokalnych, to jest w gminach o podobnej liczbie ludności do gminy Gierałtowice.

Dostawca w toku postępowania stwierdził, iż warunki prowadzenia działalności w zakresie dostaw wody w gminach wiejskich (takich jak Gierałtowice) w znaczny sposób różnią się od warunków prowadzenia takiej działalności w gminach miejskich oraz podniósł fakt, iż obszar Gierałtowic objęty jest wpływami eksploatacji górniczej. W związku z tym organ antymonopolowy ograniczył swoje badanie do przedsiębiorców działających w gminach wiejskich o zbliżonej liczbie mieszkańców do Gierałtowic oraz zbadał wyłącznie gminy, na obszarze których prowadzona jest eksploatacja górnicza, znajdujące się w wykazie gmin górniczych stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 lutego 2001r. w sprawie wykazu gmin górniczych (Dz.U. Nr 16, poz. 170).

Jak wskazano to wcześniej średnia cena za 1 m³ wody netto w badanych gminach kształtuje się na poziomie 2,72 PLN/m³, przy czym cena najniższa wynosi 2,40 PLN/m³, a najwyższa 3,10 PLN/m³. Połowa z badanych przedsiębiorców oprócz pobierania opłaty za 1m³ wody pobiera również opłatę stałą, której wysokość wynosi od 2 do 5 PLN. Uwzględniając informacje o cenach za wodę ustalonych przez przedsiębiorców nie pobierających opłaty stałej oraz dane przedstawione przez przedsiębiorców pobierających tą opłatę, którzy na potrzeby prowadzonego badania wkalkulowali opłatę stałą w cenę 1 m³ wody, organ antymonopolowy ustalił, że średnia cena 1 m³ wody netto wynosi 2,84 PLN/m³, przy czym najniższa wynosi 2,40 PLN/m³, a najwyższa 3,10 PLN/m³.

Dostawca od 1.05.2001r. pobiera na terenie Gierałtowic opłatę w wysokości 3,62 PLN/m³ oraz opłatę stałą w wysokości 6 PLN od odbiorcy (wodomierza). W sytuacji, gdyby koszty stanowiące podstawę do ustalenia opłaty stałej zostały doliczone do kosztów stanowiących podstawę do ustalenia ceny 1 m³ wody, to wówczas wysokość ceny 1 m³ wody wyniosłaby 4,26 PLN/m³ (karta nr 33). W związku z tym, że przedsiębiorcy nie stosują jednolitej polityki w zakresie ustalania cen wody (niektórzy nie pobierają opłaty stałej), porównać należy ceny za 1 m³ wody do których doliczono koszty składające się na opłatę stałą. Średnia cena w badanych gminach wynosi 2,84 PLN/m³, a w Gierałtowicach 4,26 PLN/m³. Jest więc o 50% wyższa. Warunki prowadzenia działalności gospodarczej w badanych gminach i w Gierałtowicach są bardzo zbliżone, tzn. wszystkie są gminami wiejskimi, na ich obszarach prowadzona jest eksploatacja górnicza oraz zamieszkuje je zbliżona liczba mieszkańców.

W związku z tak znaczną różnicą cen na porównywalnych rynkach, należy stwierdzić, że ceny za wodę pobierane przez Dostawcę od odbiorców z gminy Gierałtowiec mają charakter cen nadmiernie wygórowanych i są wynikiem nadużywania przez Dostawcę zajmowanej przez siebie pozycji dominującej na rynku. Powyższe porównanie cen stanowi wystarczającą przesłankę do stwierdzenia stosowania przez Dostawcę praktyki ograniczającej konkurencję. Jednakże organ antymonopolowy wziął pod uwagę również inne okoliczności świadczące o stosowaniu tej praktyki.

Ustawa z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz.U. Nr 72, poz. 747) w rozdziale 4 zawiera zasady ustalania taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzenie ścieków. Z art. 20 ust 2 w/w ustawy wynika, że przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne określa taryfę na podstawie niezbędnych przychodów. Ustalenie niezbędnych przychodów następuje z uwzględnieniem w szczególności: kosztów związanych ze świadczeniem usług poniesionych w poprzednim roku, zmiany warunków ekonomicznych oraz kosztów wynikających z planowanych wydatków inwestycyjnych. Zgodnie z art. 23 ust. 1 ustawy minister właściwy do spraw gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej powinien w drodze rozporządzenia określić szczegółowe sposoby określania taryf w tym m.in. kryteria ustalania niezbędnych przychodów. Zgodnie z wolą ustawodawcy wydający rozporządzenie przy ustalaniu niezbędnych przychodów powinien wziąć pod uwagę m.in.: koszty eksploatacji i utrzymania, raty kapitałowe, rezerwy na należności nieregularne, marże zysku. Rozporządzenie powyższe nie zostało jeszcze wydane.

Jak widać z wyżej wskazanych przepisów prawa, podstawą do ustalenia cen za wodę powinny stanowić planowane i uzasadnione koszty związane z zaopatrywaniem odbiorców w wodę. Przedsiębiorstwa wodociągowo – kanalizacyjne nie mogą jako podstawy ustalania cen brać pod uwagę wszystkich planowanych kosztów, a jedynie takie które są uzasadnione.

Zgodnie z orzecznictwem Sądu Antymonopolowego (wyrok z dnia 11.03.1998r. sygn. akt XVII Ama 68/97) *straty z tytułu naturalnych ubytków wody w sieci przesyłowej dostawcy, zaistniałe przy zachowaniu przez niego należytej staranności, według kryteriów wskazanych w art. 355§2 K.c., mogą być traktowane jako składnik kalkulacji ceny wody. Natomiast z punktu widzenia antymonopolowej oceny działalności dominującego na rynku dostawcy wody wliczanie przez niego w cenę wody nadmiernych jej ubytków w sieci przesyłowej, a w szczególności zaś powodowanych brakiem należytej staranności w prowadzonej działalności gospodarczej, może stanowić przejaw praktyki monopolistycznej (...).*

Straty wody na sieciach wodociągowych przedsiębiorstwa w latach 1997-2001 w Gminie Gierałtowiec kształtowały się następująco: 1997r. – 72%, 1998r. – 53%, 1999r. - 46%, 2000r. – 49%, 2001r. – 49%.

Jako przyczyny powstawania ubytków Dostawca wymienił wpływ eksploatacji górniczej na sieć wodociągową, kradzieże wody z hydrantów, jak i poprzez niezaewidencjonowane podłączenia, zły stan techniczny sieci wodociągowej oraz brak środków finansowych na poprawę jej stanu.

Koszt w/w strat wliczany jest w koszty stanowiące podstawę do ustalenia cen za wodę. W latach 1997-2001 wymienione zostało w Gminie Gierałtowiec około 1984 mb sieci wodociągowej. Długość całej sieci wodociągowej w tej Gminie wynosi około 60 km. Wymieniono więc około 3,3 % sieci. Ponadto w w/w okresie m.in. zlikwidowano 29 nielegalnych podłączeń, opomiarowano ponad 98 % odbiorców, zwiększono kontrolę nad hydrantami.

Jak obrazują to powyższe dane, od 1998r. praktycznie nie zmieniła się wielkość ubytków wody na sieciach Dostawcy, wskazane przez niego działania zmierzające do obniżenia strat nie przyniosły żadnych efektów, tym samym należy uznać je za niewystarczające.

Oдноśnie strat wody na sieciach wodociągowych to średnie ich wartości w badanych gminach

kształtują się następująco:

1997r. – 24,78 %, 1998r. – 28,89%, 1999r. – 25,47%, 2000r. – 27,45%, 2001r. – 28,5%.

Wyjaśnienia uzyskane w badanych gminach, odnośnie przyczyn powstawania strat oraz podjętych działaniach w celu ich wyeliminowania są bardzo zbliżone do odpowiedzi Dostawcy w tym zakresie. Należy w tym miejscu ponownie wskazać, że warunki prowadzenia działalności gospodarczej w badanych gminach i w Gierałtowicach są bardzo podobne, tzn. wszystkie są gminami wiejskimi, na ich obszarach prowadzona jest eksploatacja górnicza oraz zamieszkuje je zbliżona liczba mieszkańców. Podkreślić należy, że pomimo podobnych warunków prowadzenia działalności straty wody u Dostawcy w 2001r. są o prawie 72 % wyższe od strat wody ponoszonych u badanych przedsiębiorców.

Sieć wodociągowa, na której występują ubytki jest eksploatowana przez Dostawcę i to on jest odpowiedzialny za jej prawidłowe funkcjonowanie. Powinien wykazać się należyłą starannością w prowadzonej działalności gospodarczej, określonej przy uwzględnieniu jej zawodowego charakteru (art. 355 § 2 K.c.). W niniejszej sprawie nie można stwierdzić, aby Dostawca wykazał się należyłą starannością. Począwszy od 1998r. ubytki wody na sieciach praktycznie pozostają na niezmiennym poziomie. Działania podjęte przez Dostawcę w celu ograniczenia strat nie przyniosły zauważalnych efektów, co powinno go skłonić do podjęcia innych bardziej skutecznych działań. Straty wody na sieciach w Gierałtowicach są wyższe o prawie 72 % od strat występujących w gminach, w których prowadzenie działalności odbywa się w porównywalnych warunkach. Należy również zwrócić uwagę na fakt, że w badanych Gminach w latach 1997 – 2001 wymieniono średnio 11,84 % ogólnej długości sieci, natomiast w Gierałtowicach około 3,3 %, co jest wynikiem ponad 3,5 - krotnie gorszym.

Nie można tolerować wliczania przez przedsiębiorstwo wodociągowe w cenę wody kosztów wszystkich ubytków na eksploatowanych przez nie sieciach wodociągowych niezależnie od ich wysokości. Brak byłoby wówczas bodźców do podejmowania czynnych działań w celu obniżenia ubytków, a w efekcie kosztami tych ubytków (niezależnie od ich wysokości) obciążani byłiby zawsze odbiorcy wnoszący opłaty za wodę. Tym samym byłoby to równoznaczne z przerzuceniem na odbiorców wody kosztów nieefektywnej działalności gospodarczej Dostawcy.

W związku z tym, iż Dostawca uwzględnia w kosztach stanowiących podstawę ustalenia cen za wodę w Gierałtowicach koszty wynikające z nadmiernych ubytków wody na jego sieciach przesyłowych oraz fakt pobierania w Gierałtowicach cen o 50 % wyższych od cen pobieranych w gminach w których warunki prowadzenia działalności wodociągowej są porównywalne należy uznać, iż stosuje on praktykę ograniczającą konkurencję polegającą na pobieraniu nadmiernie wygórowanych cen za wodę w Gierałtowicach.

W związku z powyższym należało orzec jak w pkt I sentencji.

Drugą zarzucaną przez Rzecznika praktyką ograniczającą konkurencję Dostawcy jest narzucanie przez niego odbiorcom nadmiernie wygórowanych cen za odprowadzanie ścieków.

Byt tej praktyki Rzecznik upatruje w tym, iż począwszy od 1.05.2001r. opłata za odprowadzanie ścieków wzrosła w znacznie większym stopniu niż wskaźnik wzrostu cen towarów i usług oraz, że ceny w Zabrze i Gliwicach ustalono na niższym poziomie.

Z informacji przedstawionych przez Dostawcę wynika, że w poprzednich latach w sytuacji, gdy decyzje w zakresie obowiązujących cen za wodę i ścieki na terenie jego działalności podejmowały organy gmin polityka ustalania cen zmierzała w tym kierunku, iż cena za odprowadzanie ścieków nie pokrywała kosztów związanych z tą działalnością, natomiast straty w tym zakresie były pokrywane z zysków ze sprzedaży wody.

W związku z tym, z chwilą gdy Dostawca zaczął ustalać wysokość opłat we własnym zakresie przyjął on politykę wyeliminowania subsydiowania skrośnego i dąży do tego, aby koszty związane z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków pochodziły z opłat z tego

tytułu. Od 1.05.2001r. nastąpił wzrost opłat za ścieki na terenie Knuruwa z 1,64 PLN/m³ do 2,35 PLN/m³, czyli o 43 %.

Powodem wzrostu ceny był wzrost kosztów działalności Dostawcy (karta nr 77), a w szczególności to, iż w wyniku modernizacji oczyszczalni i wybudowania systemu kolektorów wzrosła o ponad 100% ilość oczyszczanych ścieków. Z nadesłanej kalkulacji opłat wynika, że koszt odprowadzania 1 m³ ścieków kształtuje się na poziomie 3,62 PLN/m³. Główną przyczyną wzrostu kosztów jest znaczne podwyższenie kosztów amortyzacji z 473 000 PLN do 1 778 000, co daje wzrost kosztu jednostkowego z tego tytułu z 0,36 PLN/m³ do 1,34 PLN/m³ i wiąże się przeprowadzonymi przez Dostawcę inwestycjami. Cena pobierana przez Dostawcę za odbiór ścieków wynosi 2,35 PLN/m³, pokrywa więc około 65% kosztów związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków. Cena wody w Knurowie począwszy od 2000r. praktycznie się nie zmieniła (wzrost z 2,75 PLN/m³ do 2,85 PLN/m³), co potwierdza stanowisko Dostawcy, iż w minionych latach zyski ze sprzedaży wody w znaczny sposób pokrywały koszty związane z odprowadzaniem ścieków.

Od początku 2000r. wzrost opłat następował prawie wyłącznie w odniesieniu do cen za odprowadzanie ścieków, tak aby wpływy z tego tytułu w jak największym stopniu pokryły koszty związane z tą działalnością.

Również z ustawy z dnia 7.06.2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków wynika, że ceny pobierane przez przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne powinny być ustalane w taki sposób, aby pokrywały koszty związane z poszczególnymi rodzajami prowadzonej działalności i tak, aby nie dochodziło do subsydiowania skrośnego.

W związku z tym, iż cena za odprowadzanie ścieków pokrywa jedynie część kosztów związanych z prowadzoną w tym zakresie działalnością oraz, że podwyżka ceny z dniem 1.05.2001r. miała na celu pokrycie w jak największym stopniu kosztów związanych z prowadzeniem tej działalności, należy stwierdzić, iż Dostawca nie pobiera nadmiernie wygórowanych cen za odprowadzanie ścieków.

W związku z powyższym należało orzec jak w pkt II sentencji.

Kolejny zarzut Rzecznika dotyczy stosowania przez Dostawcę praktyki ograniczającej konkurencję polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku poprzez stosowanie w podobnych umowach z osobami trzecimi niejednorodnych warunków umów stwarzających tym osobom zróżnicowane warunki konkurencji w ten sposób, że Dostawca wprowadził nowe zróżnicowane stawki za sprzedaż wody oraz wprowadził zróżnicowane opłaty stałe od wodomierzy.

Jak wskazano to wcześniej, Dostawca począwszy od 1.05.2000r. zróżnicował opłaty za wodę w Gminach Knurów i Gierałtowie. Różnica wynosiła wówczas 0,25 PLN/m³ netto. Od 1.05.2001r. w związku z wprowadzeniem nowych cen powyższe dysproporcje uległy dalszemu zwiększeniu do 0,77 PLN/m³ netto.

Równocześnie wprowadzona została przez Dostawcę opłata stała, której wysokość ustalono w Gierałtowie na 6 PLN, natomiast w Knurowie wysokość tej opłaty została zróżnicowana i jej wysokość zawiera się w przedziale od 2,40 PLN do 64 PLN w zależności od średnicy wodomierza w oparciu o którego odczyt następują rozliczenia z odbiorcą.

W powyższym działaniu Dostawcy Rzecznik upatruje stosowanie praktyki ograniczającej konkurencję polegającej na stosowaniu w podobnych umowach z osobami trzecimi niejednorodnych warunków umów stwarzających tym osobom zróżnicowane warunki konkurencji.

Rozpatrując postawiony zarzut w pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na zapisy ustawy z dnia 7.06.2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Art. 20 ust. 3 ustawy stanowi, iż ceny i stawki opłat określone w taryfie są zróżnicowane dla poszczególnych taryfowych grup odbiorców usług na podstawie

udokumentowanych różnic kosztów zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków.

W oparciu o w/w zapisy należy stwierdzić, iż prawodawca przewidział możliwość różnicowania cen i opłat stosowanych przez przedsiębiorcę na jednym rynku w stosunku do swoich odbiorców w wypadku, gdy koszty dostawy wody do tych odbiorców różnią się. Przedsiębiorstwo wodociągowe prowadząc działalność na różnych rynkach może zatem stosować zróżnicowane ceny, jeśli koszty prowadzenia tej działalności na każdym z poszczególnych rynków różnią się.

Zgodnie z zapisami powyższej ustawy każde przedsiębiorstwo wodociągowe jest zobowiązane uzyskać zezwolenie właściwego zarządu gminy na prowadzenie w tej gminie działalności polegającej na prowadzeniu zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Po uzyskaniu zezwolenia przedsiębiorstwo wodociągowe opracowuje taryfę, która podlega zatwierdzeniu w drodze uchwały właściwej rady gminy. Z powyższych zapisów należy wnosić, że przedsiębiorstwo wodociągowe dla każdej gminy, w której prowadzi działalność opracowuje odrębną taryfę, a ceny zawarte w tej taryfie powinny odpowiadać uzasadnionym kosztom działalności ponoszonym w tej gminie.

Z taką też sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie. Dostawca prowadzi działalność polegającą na dostarczaniu wody na dwóch rynkach tj. na rynku dostawy wody w Gierałtowicach i Knurowie. Należy zgodzić się z twierdzeniami Dostawcy, że koszty prowadzenia działalności w obydwu gminach różnią się. Gmina Gierałtowice jest gminą wiejską, gdzie w ogromnej większości występują odbiorcy indywidualni, natomiast Knurów jest gminą miejską, w której występuje wielu odbiorców instytucjonalnych. Stosunek długości sieci do sprzedanej z niej wody jest daleko bardziej niekorzystny w Gierałtowicach niż w Knurowie. Z 1 kilometra sieci w Knurowie Dostawca sprzedaje 24000 m³/rok, a w Gierałtowicach 5000 m³/rok.

Powyższym twierdzeniom uzasadniającym zróżnicowanie wysokości cen za wodę w obydwu gminach w związku z różnymi kosztami prowadzenia w nich działalności, nie przeczy pobieranie przez Dostawcę nadmiernie wygórowanych cen w Gierałtowicach. Nawet, gdyby ceny w Gierałtowicach nie były nadmiernie wygórowane to nie muszą być identyczne z tymi w Knurowie, w wypadku różnic w kosztach prowadzenia działalności w obydwu gminach, co wykazano powyżej. W związku z tym pobieranie przez Dostawcę zróżnicowanych opłat za wodę w Gierałtowicach i Knurowie nie jest przejawem stosowania przez tego przedsiębiorcę praktyki ograniczającej konkurencję, a wynika wyłącznie z faktu, iż koszty prowadzenia działalności w obydwu gminach różnią się.

Ponadto Rzecznik zarzucił Dostawcy, że ten pobiera od odbiorców opłatę stałą od wodomierza, przy czym wysokość tej opłaty jest zróżnicowana w Gierałtowicach i Knurowie. Jak wyjaśnił Dostawca, opłata stała ma na celu pokrycie części kosztów stałych ponoszonych w związku z dostawą wody do odbiorców, które są niezależne od ilości wody, zakupionej w ciągu roku przez odbiorców. Na koszty te składają się oprócz kosztów związanych z eksploatacją wodomierza, również inne koszty stałe. Są to m.in. koszt dojazdu inkasenta do odbiorcy łącznie z wynagrodzeniem, koszt wystawienia faktury, koszty księgowania rozliczeń z odbiorcami, koszty utrzymywania stałego ciśnienia w sieci. Tak więc, pojęcie opłaty stałej nie jest ograniczone tylko do kosztów związanych z utrzymaniem i eksploatacją wodomierza, ale ma szerszy charakter. Istotnym jest fakt, że opłata stała obejmuje tylko część kosztów stałych ponoszonych przez Dostawcę.

Przy wprowadzaniu taryfy dwuczłonowej Dostawca założył, że opłata stała zrekompensuje mu część stałych kosztów, które ponosi, a opłata zmienna, zależna od ilości zużytej wody pokryje koszty zmienne oraz część kosztów stałych.

Ponadto jak wynika z wyjaśnień Dostawcy koszty stałe obsługi sieci w Knurowie są niższe niż w Gierałtowicach dlatego, że w Knurowie na obszarze 5 km zlokalizowanych jest (...) odbiorców kupujących średnio 3,8 m³ wody/miesiąc, a w Gierałtowicach na obszarze 90 km zlokalizowanych jest (...) odbiorców zużywających średnio 2,5 m³ wody/miesiąc. Stąd

jednostkowy miesięczny koszt stały w przeliczeniu na 1 m³ wody sprzedanej w Knurowie jest niższy niż w Gierałtowicach.

W tym miejscu należy również zwrócić uwagę, że część kosztów stałych składających się na opłatę stałą, nie stanowi kosztów stanowiących podstawę do ustalenia opłaty zmiennej za 1m³ wody. Przedsiębiorstwo rezygnując z pobierania opłaty stałej musiałoby podwyższyć opłatę zmienną za 1m³ wody (koszty składające się na opłatę stałą włączone zostałyby do kosztów stanowiących podstawę ustalenia opłaty za 1 m³ wody). Stąd też różnicowanie wysokości opłat stałych w Gierałtowicach i Knurowie należy uznać za uzasadnione.

Ponadto Dostawca różnicuje wysokość opłat stałych w Knurowie w zależności od średnicy wodomierza, a w Gierałtowicach pobiera opłatę w jednolitej wysokości.

Przyczyną takiego stanu rzeczy jest fakt, że w Gierałtowicach zdecydowana większość odbiorców posiada wodomierz o średnicy 20 mm. Na (...) odbiorców według takiego wodomierza rozlicza się (...). Natomiast w Knurowie występuje znacznie większa ilość odbiorców rozliczanych w oparciu o odczyt wodomierzy o większych średnicach niż 20 mm (karta nr 32). W świetle powyższego różnicowanie opłaty stałej w Gierałtowicach byłoby nieuzasadnione.

Zasadą jest, że koszty stałe są pochodną możliwości przepływu wody i innych czynników mierzalnych lub konstrukcyjnych sieci, co znajduje wyraz we wskazanych wcześniej „Standardach regulacji ekonomicznych dostępności usług oraz metodologii ustalania opłat w sektorze wodociągowo – kanalizacyjnym”, zgodnie z którymi, im większa średnica wodomierza, tym wyższa wysokość opłaty stałej. W związku z tym, że w Knurowie występuje wielu odbiorców rozliczanych w oparciu o odczyt wodomierzy o większych średnicach niż 20 mm, dokonano różnicowania w stosunku do nich wysokości opłaty stałej.

Dlatego, też brak jest podstaw czynienia Dostawcy zarzutu, że różnicując wysokość opłaty stałej w stosunku do swoich odbiorców nadużywa pozycji dominującej na rynku poprzez stosowanie w podobnych umowach z osobami trzecimi niejednorodnych warunków umów stwarzających tym osobom zróżnicowane warunki konkurencji

Stąd należało orzec jak w pkt III sentencji.

Zgodnie z art. 101 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów, w przypadku dopuszczenia się przez przedsiębiorcę naruszenia zakazu określonego w art. 8 w/w ustawy, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów może nałożyć na tego przedsiębiorcę karę pieniężną w wysokości stanowiącej równowartość od 1 000 do 5 000 000 euro, jednak nie większej niż 10 % przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary. W niniejszej decyzji, organ antymonopolowy uznał, iż Dostawca nadużył pozycji dominującej na rynku poprzez działania, o jakich mowa w art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy antymonopolowej. Wobec czego zgodnie z art. 101 ust. 2 pkt 1 w/w ustawy, organ antymonopolowy może nałożyć na Dostawcę karę pieniężną w wysokości stanowiącej równowartość od 1000 do 5 000 000 euro. Przychód Dostawcy w 2001r. wyniósł 8 220 441, 27 PLN, tak więc maksymalna wysokość kary może wynieść 822 044, 12 PLN.

O ustaleniu wysokości kary, decyduje zgodnie z art. 104 tej ustawy, okres, stopień oraz okoliczności uprzedniego naruszenia przepisów ustawy. Ponadto zgodnie z art. 112 tej ustawy, przy ustalaniu wysokości kary pieniężnej bierze się pod uwagę również naruszenie przepisów ustawy z dnia 24 lutego 1990r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów.

Biorąc powyższe pod uwagę organ antymonopolowy postanowił o nałożeniu na Dostawcę kary pieniężnej w wysokości 3 000 euro. Zgodnie z art. 115 ustawy antymonopolowej, wartość euro podlega przeliczeniu na złote według kursu średniego walut obcych ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski w ostatnim dniu roku kalendarzowego poprzedzającego rok nałożenia kary pieniężnej. Średni kurs euro ogłoszony przez NBP w ostatnim dniu roboczym, roku kalendarzowego poprzedzającego rok nałożenia kary, tj. w dniu 31.12.2001r. wyniósł 3,5219 PLN. Równowartość 3000 euro na koniec grudnia 2001r. wynosiła zatem 10 565,7

PLN (słownie: dziesięć tysięcy pięćset sześćdziesiąt pięć złotych siedemdziesiąt groszy). Kwota ta stanowi karę zbliżoną do minimalnej jaką mógł nałożyć organ antymonopolowy i stanowi 1,28 % kary maksymalnej.

W rozumieniu art. 101 ust. 2 pkt 1 ustawy antymonopolowej nałożono karę na takim poziomie, aby jej charakter prewencyjny odniósł pożądany skutek. Nałożenie kary należy traktować jako podkreślenie naganności działań Dostawcy w przedmiotowej sprawie, które to działania skutkują w stosunku do wszystkich jego kontrahentów z terenu gminy Gierałtówice, a w szczególności w stosunku do najsłabszych uczestników rynku, tj. konsumentów. Wysokość nałożonej kary pieniężnej została ustalona przy założeniu, iż kara ta nie ma stanowić znaczącej dolegliwości dla karanego podmiotu, albowiem o skuteczności zastosowanych sankcji nie decyduje stopień ich surowości, lecz sama istota ich zastosowania, zwłaszcza uwypuklenie naganności stosowania wykazanej w decyzji praktyki ograniczającej konkurencję. Ustalając wysokość kary organ antymonopolowy wziął również pod uwagę ujemne wyniki finansowe Dostawcy oraz fakt, iż w okresie wskazanym w art. 112 ustawy antymonopolowej nie nadużył on przepisów tej ustawy.

Wobec powyższego organ antymonopolowy postanowił o nałożeniu kary pieniężnej w wysokości wynikającej z art. 101 ust. 2 pkt 1, czyli równowartości 3000 euro.

Karę należy wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000.

Punkt V sentencji zawiera postanowienie wydane na podstawie art. 75 w związku z art. 70 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów o wzajemnym zniesieniu kosztów postępowania. W niniejszym postępowaniu zarówno Rzecznik, jak i Dostawca nie są reprezentowani przez adwokata lub radcę prawnego. Organ antymonopolowy pouczył strony, że roszczenie o zwrot kosztów wygasa, jeżeli strona w terminie wyznaczonym przez Prezesa Urzędu nie złoży spisu kosztów. W odpowiedzi Dostawca złożył spis kosztów jakie poniósł w związku z niniejszym postępowaniem na kwotę 249 PLN.

W związku z powyższym organ antymonopolowy zważył co następuje.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy antymonopolowej w postępowaniu wszczętym na wniosek strona przegrywająca sprawę jest obowiązana zwrócić drugiej stronie, na jej żądanie, koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony, w tym także koszty opinii biegłych i instytutów naukowych. Do niezbędnych kosztów postępowania prowadzonego przez stronę osobiście (...) zalicza się poniesione przez nią koszty jej przejazdów do siedziby Prezesa Urzędu.

W niniejszej sprawie Dostawca przedstawił spis kosztów do których zaliczył: koszt opracowania materiałów informacyjnych – 228 PLN oraz koszt opłat pocztowych – 21 PLN. Organ antymonopolowy za niezbędne koszty, które poniósł Dostawca uznał koszty opłat pocztowych w kwocie 21 PLN. Natomiast jeśli chodzi o koszty opracowania materiałów informacyjnych należy stwierdzić, że koszty te były związane z normalnym funkcjonowaniem Dostawcy. Brak jest jakichkolwiek informacji o tym, by Dostawca zlecił opracowanie powyższych informacji podmiotowi zewnętrznemu – zostały one sporządzone przez samego Dostawcę. Można tu również wskazać na art. 45 ust. 1 ustawy antymonopolowej zgodnie z którym przedsiębiorcy są obowiązani do udzielania wszelkich koniecznych informacji na żądanie organu antymonopolowego, z czego nie wynika prawo do żądania zwrotu kosztów z tym związanych. Dlatego do niezbędnych kosztów postępowania (zgodnie z art. 69 i następne ustawy antymonopolowej) poniesionych przez Spółkę organ antymonopolowy zaliczył koszty opłat pocztowych.

Zapis art. 70 ust. 1 powołanej ustawy stanowi, że w razie częściowego uwzględnienia żądań zawartych we wniosku o wszczęcie postępowania koszty poniesione przez strony będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Prezes Urzędu może jednak nałożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli wniosek drugiej strony nie został uwzględniony jedynie w nieznaczącej części.

W tym miejscu podnieść należy, że zawarte we wniosku o wszczęcie postępowania żądania Rzecznika zostały częściowo uwzględnione, co zawarto w sentencji niniejszej decyzji. Po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego uznano, iż jeden zarzut Rzecznika jest uzasadniony i przedstawione działanie Dostawcy stanowi naruszenie ustawy antymonopolowej, na skutek czego nałożono na niego karę pieniężną. Natomiast dwóch zarzutów Rzecznika nie uznano za trafne i jak wykazano w uzasadnieniu decyzji, zachowania będące ich przedmiotem nie stanowią naruszenia ustawy antymonopolowej.

Ze względu na niewielką kwotę poniesionych zasadnie przez Dostawcę kosztów oraz biorąc pod uwagę wynik postępowania antymonopolowego w przedmiotowej sprawie na podstawie art. 75 w związku z art. 70 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów postanawia się wzajemnie znieść koszty postępowania.

Rozstrzygnięcie o kosztach w drodze postanowienia może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie, co jest zgodne z art. 75 powołanej ustawy.

W związku z powyższym należało orzec jak w postanowieniu zawartym w punkcie V.

Na postanowienie zawarte w punkcie V stosownie do zapisu art. 78 ust. 6 w związku z art. 78 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, stronom przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Antymonopolowego za pośrednictwem Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia jego doręczenia.

Od niniejszej decyzji stronom służy odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Antymonopolowego – za pośrednictwem Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia niniejszej decyzji.

Dyrektor Delegatury
Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów w Katowicach
Alicja Kral